

SAKSPROTOKOLL

Arkivsak-dok. 201512183
Saksbehandler Dagfinn Haarr

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Helse- og sosialstyret	19.01.2016	2/16
2 Formannskapet	03.02.2016	10/16

HØRING: HELSEBEREDSKAP VED MILJØ- OG KJEMIKALIEHENDELSER MV.

FORMANNSKAPET 03.02.2016 SAK 10/16

Vedtak:

1. Kristiansand kommune er tilfreds med at miljørettet helsevern sin rolle i beredskapsarbeidet tydeliggjøres.
 2. Kommunen støtter de forslagene i høringsdokumentet som har betydning for kommunens virksomhet.
 3. Kristiansand kommune anbefaler at også leger kan pålegges varslingsplikt ved miljøhendelser.
 4. Det bør ikke åpnes for etablering av lokale beredskapsregistre i kommunene eller hos fylkesmennene.
- (Enst.)

RETT UTSKRIFT:

04.02.2016

Dato 18. desember 2015
Saksnr.: 201512183-2
Saksbehandler Dagfinn Haarr

Saksgang

Helse- og sosialstyret
Formannskapet

Møtedato

19.01.2016
27.01.2016

Høring: Helseberedskap ved miljø- og kjemikaliehendelser mv.

Sammendrag

Ekspløsjonen ved Vest Tank i Gulen i 2007 avdekket mangler innen beredskapen i miljørettet helsevern. Beredskapen ved kjemikaliehendelser har et sammensatt aktørbilde der flere myndigheter har oppfølgingsansvar. Det er behov for å bedre helseberedskapen ved miljøhendelser, og ved kjemikaliehendelser særskilt.

Helse- og omsorgsdepartementet foreslår endringer i *forskrift for miljørettet helsevern*:

- En presisering av at kommunene skal gjennomføre en risiko- og sårbarhetsanalyse av negative miljøfaktorer av betydning for befolkningens helse.
- En presisering av at kommunen skal prioritere sin tilsynsvirksomhet etter en vurdering av helserisiko
- En plikt for kommunen til å vurdere egen kapasitet og kompetanse til å håndtere konkrete hendelser og eventuelt plikt til å innhente bistand fra Folkehelseinstituttet der det er behov.
- En plikt for kommunen ved kommunelegen til å varsle til Folkehelseinstituttet om helsetrusler, slik man allerede i dag har for alvorlige smittsomme sykdommer.

Videre foreslår departementet:

- Å kunne etablere beredskapsregistre over rammede personer direkte med hjemmel i loven, uten å måtte søke konsesjon i Datatilsynet.
- Å utvide *forskrift for varsling av og tiltak ved alvorlige hendelser av betydning for internasjonal folkehelse* (IHR-forskriften) til å gjelde helsetrusler uavhengig av årsak.
- Å legge inn i folkehelseloven en varslingsplikt fra politi, tollvesen og havnevesen, på flyplasser, Mattilsynet, Forsvaret, Kystvakten, Kystverket, Statens strålevern, Fiskeridirektoratet og Sjøfartsdirektoratet om helsetrusler som kan utgjøre en alvorlig hendelse av betydning for internasjonal folkehelse.
- En rekke mer tekniske endringer av IHR-forskriften for å harmonisere denne med internasjonale avtaler.
- Å legge Middle East Respiratory Syndrome inn i listen over allmennfarlige sykdommer.

Departementet ber spesielt om synspunkter på følgende:

Er det også behov for å etablere en varslingsplikt for leger med utgangspunkt i de foreslåtte varslingskriteriene ved helseskader der kjemiske stoff er mistenkt årsak på samme måte som det man allerede har for smittsomme sykdommer?

Skal også kommuner og fylkesmenn kunne etablere beredskapsregistre? Det er ikke lagt opp til dette i forslaget.

Vurdering

Mange av forslagene er av rent teknisk natur og har ingen betydning for kommunen. De forslagene som involverer kommunen, er fornuftige og vil tydeliggjøre miljørettet helsevern sin rolle i beredskapsarbeidet. Varslingsplikt for leger også for mistenkte hendelser som ikke skyldes smittsomme sykdommer, virker fornuftig. Leger har allerede en varslingsplikt om smittsomme sykdommer. En utvidet varslingsplikt vil derfor samsvare med og supplere et system som allerede er etablert gjennom smittevernloven.

Det kan være betenkelig å åpne for etablering av beredskapsregistre også hos den enkelte fylkesmann og kommune. Et slikt register vil måtte inneholde personidentifiserbare opplysninger av følsom art, og det er viktig med en høy grad av datasikkerhet og personvern. Kommuner og fylkesmenn må få utlevert nødvendige data fra et sentralt etablert beredskapsregister i sitt arbeid med å oppklare miljøhendelser.

Forslag til vedtak

1. Kristiansand kommune er tilfreds med at miljørettet helsevern sin rolle i beredskapsarbeidet tydeliggjøres.
2. Kommunen støtter de forslagene i høringsdokumentet som har betydning for kommunens virksomhet.
3. Kristiansand kommune anbefaler at også leger kan pålegges varslingsplikt ved miljøhendelser.
4. Det bør ikke åpnes for etablering av lokale beredskapsregistre i kommunene eller hos fylkesmennene.

Tor Sommerseth
Rådmann

Wenche Pedersen Dehli
Helse- og sosialdirektør

Vedlegg:

Høringsdokumentet fra Helse- og omsorgsdepartementet:

[Høringsdokument](#)

Bakgrunn for saken

Kort historikk og bakgrunn for høringsdokumentet

Miljørettet helsevern har vært en lovpålagt oppgave for kommunene siden sunnhetsloven ble innført i 1860. Oppgaver og lovhjemmel har endret seg opp gjennom årene. Miljørettet helsevern er nå lovfestet i folkehelseloven og *forskrift for miljørettet helsevern*. Miljørettet helsevern har siden 1995 i tillegg til sine tidligere oppgaver, hatt et tilsyns- og godkjenningsansvar for barnehager og skoler gjennom en egen forskrift. Der Arbeidstilsynet har tilsynsansvaret for arbeidsmiljøet til de ansatte i barnehager og skoler, er det Miljørettet helsevern som er «arbeidstilsyn» for barna og ungdommene.

Arbeidsoppgavene er svært omfattende slik loven definerer dem:

Folkehelseloven, kapittel 3:

«Miljørettet helsevern omfatter de faktorer i miljøet som til enhver tid direkte eller indirekte kan ha innvirkning på helsen. Disse omfatter blant annet biologiske, kjemiske, fysiske og sosiale miljøfaktorer.

.....
Kommunen skal føre tilsyn med de faktorer og forhold i miljøet som til enhver tid direkte eller indirekte kan ha innvirkning på helsen, jf. § 8. Ansvar og oppgaver innen miljørettet helsevern som i denne lov er lagt til kommunen, kan i tillegg til å delegeres etter bestemmelsene i kommuneloven delegeres til et interkommunalt selskap.»

Kommuneoverlegen har fått delegert avgjørelsesmyndigheten innen miljørettet helsevern. Det daglige arbeidet utøves av to ansatte. Dimensjoneringen har vært uendret i mer enn 25 år til tross for en stor økning i oppgaver og arbeidsmengde.

Miljørettet helsevern sin rolle i kommunens beredskapsorganisasjon har vært dårlig definert både i lovverket og lokalt i kommunene, til tross for lovbestemmelsene som er sitert ovenfor. Disse uklarhetene ble tydelige i forbindelse med eksplosjonen i Vest Tank-anlegget i Gulen i 2007. Det ble også avdekket en mangel i meldingssystemene, ved at lokalt helsepersonell og andre instanser ikke hadde noen meldeplikt til statlig myndighet. Tilsvarende var sentrale myndigheters plikt til å gi nødvendig assistanse, uklart formulert i loven.

Smittsomme sykdommer er omhandlet i smittevernloven. Her er det klare meldingsrutiner, leger er pålagt meldeplikt for alvorlige smittsomme sykdommer, og Folkehelseinstituttets bistandsplikt er tydelig. Det er også flere gode eksempler på at dette systemet er effektivt. Legionellautbruddene i Stavanger i 2001, i Østfold i 2005 og 2008 og drikkevannsforurensningen med *Giardia Lamblia* i Bergen i 2004 er eksempler på dette.

Det internasjonale regelverket for hendelser med helseskade er utvidet fra å gjelde bare smittsomme sykdommer til også å gjelde andre hendelser over landegrensene med helseskade som følge, for eksempel utslipp av kjemiske stoff etc. Det norske regelverket er ikke ajourført.

MERS (middle east respiratory syndrom) er en alvorlig luftveislidelse med stor dødelighet som også har hatt utbrudd i Sør-Korea. Den ble første gang påvist i Saudi-Arabia i 2012.

Departementets forslag i høringsdokumentet

En rekke av forslagene handler om å få harmonisert norsk regelverk med internasjonale regler og har ingen betydning for kommunens arbeid. Forslaget om å legge MERS til listen over allmennfarlige sykdommer er også ukontroversielt, dette er en ny sykdom som fyller alle kriterier for alvorlig allmennfarlig sykdom.

De viktigste forslagene av betydning for kommunen, er å endre forskrift om miljørettet helsevern slik at miljøhendelser i tillegg til smittsomme sykdommer blir meldepliktige, og det presiseres at kommunene må sørge for risiko- og sårbarhetsanalyser også for slike hendelser. Kommunene pålegges også å vurdere sin egen evne og mulighet til å håndtere hendelser som skyldes utslipp av kjemiske stoffer. Departementet har spesielt bedt høringsinstansene vurdere om også leger skal ha meldeplikt ved helseskader der kjemiske stoff er mistenkt årsak.

Samvirkeprinsippet innebærer at de ulike aktørene og sektorene skal samarbeide og være bevisste på gjensidige avhengigheter. Spesielt ved kjemikaliehendelser, der det er mange aktører som har ansvar, er behovet for samordning tydelig. Forslaget til forskrift om miljørettet helsevern ny § 5 presiserer at kommunens miljørettet helsevern har ansvar for å vurdere konsekvenser for befolkningens helse i en beredskapssituasjon.

Det andre viktige forslaget, er å åpne for å etablere beredskapsregistre. Dette er midlertidige registre der mulige ofre for kjemiske skader kan registreres. For å gjøre dette mest mulig effektivt, ønsker departementet å gi en direkte hjemmel i loven for å etablere slike registre. Dermed unngår man tidkrevende byråkrati ved etableringen. Det forutsettes at registrene etableres av sentrale myndigheter og at registeret slettes når hendelsen er håndtert. Et unntak kan gis for aidentifiserte opplysninger som kan brukes til forskning, men dette skal

underkastes strenge kontrollmekanismer. Departementet har spesielt bedt høringsinstansene om også lokale myndigheter (kommuner og/eller fylkesmenn) skal gis anledning til å etablere beredskapsregistre.

Diskusjon

Høringsnotatet er en nødvendig opprydning i et uklart regelverk, og forslagene er gjennomgående ukontroversielle. Miljørettet helsevern sin rolle i beredskapsarbeidet blir løftet fram og bedre definert gjennom de foreslåtte endringene i lov og forskrift. Meldeplikten for hendelser der man mistenker kjemiske stoff, virker fornuftig, og det er ingen grunn til at ikke også leger skal omfattes av denne plikten, på samme måte som for smittsomme sykdommer. En meldeplikt vil også sette Folkehelseinstituttet bedre i stand til å utføre sin lovpålagte plikt til å bistå lokale myndigheter i arbeidet med å oppklare slike hendelser.

Et beredskapsregister der alle personer med mistenkte helseskader etter en miljøhendelse blir registrert, kan være et helt nødvendig verktøy i oppklaringen av årsaken til hendelsen. Dette er en praksis som allerede er etablert innen smittevernet. Det ligger i sakens natur at man raskt må etablere et slikt register, derfor virker forslaget om å gi en direkte lovhjemmel fornuftig. Dessuten skal registeret som hovedregel slettes etter bruk. Det kan være mer betenkelig å etablere slike registre lokalt, både fordi utbredelsen av hendelser kan gå over kommunegrensene, og fordi registrering og personvern kan bli krevende. Dessuten må det være en forutsetning at lokale myndigheter får nødvendige opplysninger fra et sentralt register i arbeidet med en hendelse.

Endringene i lovverket vil isolert sett ikke kreve økte ressurser. Imidlertid er bemanningen i miljørettet helsevern helt marginal, slik at et mer omfattende engasjement innen beredskapsarbeidet vanskelig kan skje med nåværende ressurser.

Uansett understreker forslagene til endring av lov og forskrift hvor viktig det er med et nært samarbeid mellom folkehelse, beredskap og miljørettet helsevern i kommunens arbeid med å ha oversikt over helsetilstanden i befolkningen og påvirkningsfaktorer. Verktøyene som skal brukes er blant annet risiko- og sårbarhetsanalyser, beredskapsplanlegging og tilsyn med miljøfaktorer som kan ha negativ innvirkning på helsen.

Risiko- og sårbarhetsanalysene i den overordnede beredskapsplanen vil også omfatte kjemiske (og strålings-) hendelser ved siden av alvorlige smittsomme sykdommer. Kommunens meldeplikt er, i likhet med den som gjelder for smittsomme sykdommer, foreslått lagt til kommune(over)legen. Dette virker fornuftig siden kommuneoverlegen er sentral i det generelle beredskapsarbeidet og faglig ansvarlig for miljørettet helsevern og smittevern.